

PIAȚA CEREALELOR ÎN PLINĂ PANDEMIE

Tatiana IAȚIȘIN

Cercetător științific

Institutul Național de Cercetări Economice,

Republica Moldova

tataianaiatin@yahoo.com

Prezentul articol a fost elaborat în cadrul Proiectului 20.70086.25/COV „Managementul riscurilor și elaborarea măsurilor de atenuare a consecințelor pandemiei COVID-19 asupra securității alimentare a Republicii Moldova (AGROCOV19)”

Abstract

This paper presents the results obtained during the study on the importance of the cereal sector and the impact of the Covid-19 pandemic on this sector. The cereal sector plays an important role in the economic and social development of the Republic of Moldova. Constituting an important source of income for the rural population, it creates jobs in rural employment about 27% and has a share of about 10-12% in GDP over the last 6 years. The study is based on the reports from this domain; the scientific papers with reference to the studied problem of local researchers; the articles based on experts' opinions in this field. In the research process, several research methods were applied: the method of observation, comparison, the method of chronological series, etc.

Key words: *pandemic; cereals market; export; economic development.*

JEL Classification: *Q1, Q13, Q17.*

Introducere

Sectorul cerealelor joacă un rol semnificativ în dezvoltarea economică și socială a Moldovei, fiind un element cheie în asigurarea securității alimentare a țării, în ocuparea forței de muncă și în contribuția semnificativă în balanța comercială. Grâul, porumbul și orzul sunt principalele culturi de cereale cultivate pe teritoriul Moldovei.

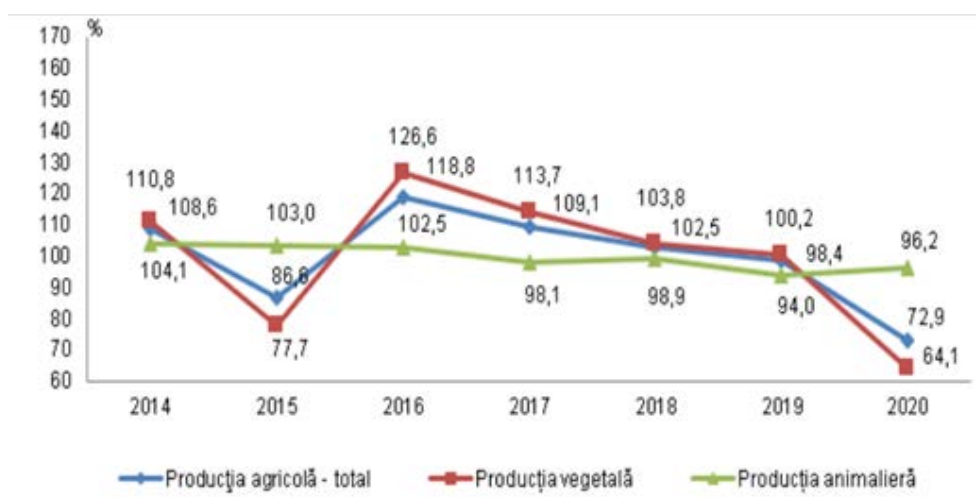
În plină desfășurare a pandemia COVID-19 agricultura este unul dintre domeniile puternic afectate. Siguranța alimentară, a devenit peste noapte o preocupare stringentă, unde statele membre trebuie să găsească

pârghii pentru ca sectorul agricol să își păstreze capacitatea de a furniza hrană la prețuri accesibile. Schimbarea tiparelor de consum – realizarea de stocuri pe lanțurile de comercializare, dar și la nivel de consumator, schimbarea ponderii produse de bază – alimente proaspete, creșterea exponențială a livrărilor online, restricțiile privind circulația mărfurilor, forța de muncă insuficientă din cauza închiderii granițelor, închiderea agenților economici din HORECA, dar și a școlilor, cantinelor etc. sunt principalele probleme generate de această criză în agricultură în majoritatea statelor europene. Organizația pentru Alimentație și Agricultură a Națiunilor Unite (FAO – Food and Agriculture Organization of the United Nations) avertiză că există riscul unei crize alimentare, care i-ar afecta în primul rând pe cei mai vulnerabili, printre care se numără și micii fermieri, care se confruntă cu provocări în accesarea piețelor pentru a-și vinde produsele, în achiziția de input-uri esențiale și în asigurarea desfacerii către consumatori cu o putere de cumpărare redusă. Este necesar menținerea lanțurilor de aprovizionare pentru a atenua impactul pandemiei asupra sistemului alimentar [5].

Agricultura joacă un rol important în economia Republicii Moldova, este un sector responsabil de siguranța și securitatea alimentară a populației, de asemenea în ceea ce privește ocuparea forței de muncă, exporturile și reducerea sărăciei. Contribuția agriculturii la PIB în Republica Moldova în ultimii 6 ani a constituit circa 12%. Condiții climaterice favorabile pentru cultivare, solurile fertile și precipitațiile anuale oferă oportunități pentru dezvoltarea sectorului agricol drept un adevărat promotor al creșterii economice. Pe parcursul ultimilor ani frecvența și severitatea condițiilor climaterice (grindina, înghețurile, inundațiile și secetele) au crescut în mod semnificativ.

În anul 2019, suprafața terenurilor agricole a constituit 2496,4 mii ha, din care 1838,5 mii ha teren arabil. Suprafața însămânțată cu culturi agricole în gospodăriile de toate categoriile a constituit circa 1519,2 mii ha. Din suprafața totală însămânțată 950,4 mii ha (62,6%) de terenuri agricole sunt plantate cu culturi cerealiere și leguminoase boabe (mai cu seamă grâu 37,1%, porumb 52,1%, orz 6% și altele). Producția globală agricolă în gospodăriile de toate categoriile (întreprinderile agricole, gospodăriile țărănești (de fermier) și gospodăriile populației) în anul 2020 a constituit circa 72,9%, fiind cu 27,1% mai puțin față de a. 2019. Această scădere a fost determinată de scăderea producției vegetale cu 35,9% (care a cauzat

reducerea indicelui general al producției globale agricole cu 26,1%) și producției animaliere - cu 3,8% (-1%).

Figura 1. Indicii volumului producției agricole în gospodăriile de toate categoriile, 2014-2020 (anul precedent=100)

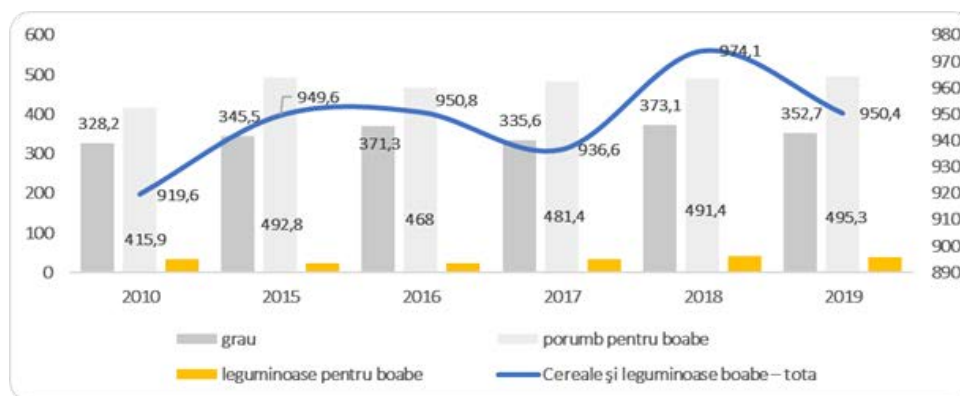
Sursa: Conform datelor, Biroului Național de Statistică.

Pe lângă pandemie, agricultura a avut de suferit și din cauza secetei. În unele cazuri, recoltele au scăzut la jumătate comparativ cu anii trecuți. Pe parcursul anilor 2000-2020, din cauza factorilor externi, precum condițiile climatice, producția agricolă relevă o creștere lentă și instabilă. Una dintre cauzele principale este dependența agriculturii de condițiile climatice — seceta a devenit un fenomen foarte frecvent în ultimii ani. Producția vegetală, de exemplu, pare a fi deosebit de vulnerabilă la stresurile climatice: seceta severă din anii 2003, 2007, 2009, 2012 și 2019 a avut un efect dezastruos asupra majorității culturilor. Instabilitatea ridicată a producției agricole este o consecință a instrumentelor slab dezvoltate de diminuare a riscurilor legate de condițiile climatice, inclusiv accesul insuficient la irigare, nivelul scăzut de aplicare a tehnologiilor agricole moderne (soiuri rezistente la secetă, instrumente de protecție antigrindină) și lipsa unor scheme de asigurare inovatoare în agricultură, cum ar fi programul de asigurare pe bază de indici climatici. Un alt motiv de încetinire a producției agricole îl reprezintă crizele

economice, ce duc la creșterea prețurilor la inputuri (de exemplu, fertilizanți, combustibil, mașini), provocându-le dificultăți producătorilor agricoli.

Rata ocupării forței de muncă în agricultura Moldovei rămâne importantă. În anul 2000 agricultura a asigurat jumătate din locurile de muncă, iar în 2017 circa 28%. Deși sectorul agricol a avut în continuare un rol important ca oportunitate ocupațională, indicii reprezentativi și numărul angajaților în sector s-au redus, înregistrând o scădere cu circa 350000 persoane în perioada 2000–2011 (circa 10% din totalul populației). Lucrătorii din domeniul agricol fie au găsit oportunități de angajare, sau au fost forțați de procesul structural să migreze.

În ultimii ani, producția cerealică, a suferit atât din cauza calamităților naturale, cât și de scăderea bruscă a sub-sectorului de semințe. Totodată, productivitatea cerealelor este influențată și de fragmentarea terenurilor, utilizarea redusă a îngrășămintelor și protecției plantelor, necorespunderea echipamentului agricol, precum și productivitatea redusă a muncii. Suprafața de teren cultivată cu cereale convenționale a arătat o tendință de stabilitate, cu unele fluctuații în ultimii cinci ani. Figura de mai jos arată suprafața de teren cultivată cu grâu, porumb în perioada 2010-2019.

Figura. 2 Suprafețe însămânțate cu culturi agricole, în gospodăriile de toate categoriile, în perioada 2010-2019, mii ha

Sursa: Conform datelor, Biroului Național de Statistică

În R. Moldova, grâul reprezintă una dintre culturile cele mai importante din agricultură, cu o pondere de 23,2% din suprafața totală însămânțată. Această suprafață a crescut cu 7,6% față de anul 2010. Putem menționa că, roada medie pentru ultimii 10 ani a constituit 2,9 tone/ha. În a.

2019 au fost semădate, 353 de mii de hectare de grâu de toamnă, cu o recolta medie de 33q/ ha. O producție record a fost înregistrată în 2017, când recolta medie la ha a constituit 37q.

În cazul produselor cerealiere, producția acestora pentru anii 2010-2019 se prezintă în tabelul de mai jos:

Tabelul 1. Producția pe culturi agricole cerealiere în anii 2010-2019, mii tone

	2010	2015	2016	2017	2018	2019
Cereale și leguminoase boabe - total	2421,3	2206,4	2993,2	3354,8	3466,7	3550
Grâu	744	922	1293	1251	1163	1148
Porumb pentru boabe	1420	1077	1392	1773	2074	2130
Leguminoase boabe	35,8	23,1	39,1	69	45,6	50,1

Sursa: Conform datelor, Biroului Național de Statistică

Așadar, pentru toată perioada analizată, cea mai mare suprafață însămânțată este cu culturi de porumb, care și-a păstrat același nivel pentru toată perioada. Atât în 2015 cât și în 2019, au fost însămânțate circa 495 mii hectare de porumb pentru boabe. În a. 2019 au fost însămânțate 495 mii ha, cu o recoltă medie de 43 q/ha. Cealaltă cultură care precedă porumbul, după suprafața însămânțată este grâul, care în anul 2019 suprafața ocupată a constituit 353 mii ha, cu o recoltă totală de 1148 mii tone.

Conținut de bază

Pandemia și seceta din anul 2019 au creat o stare de nesiguranță în lume și în țara noastră în privința asigurării cu produse agroalimentare. La nivel internațional, țările direct competitive pentru asigurarea și stabilirea producției agroalimentare iau măsuri, în plină pandemie de Covid-19, în contextul restricțiilor exportului de cereale și al secetei prelungite. Ucraina și Rusia, cei doi mari exportatori de cereale, au limitat exportul de cereale pe piața mondială.

Rusia, fiind cel mai mare exportator de grâu din lume, a oprit temporar exporturile de grâu, orz și porumb către țări din afara Uniunii Economice Eurasiatice, care include un număr de cinci țări post-sovietice. Din aprilie până la sfârșitul lui iunie, exporturile acestor bunuri au fost limitate la șapte

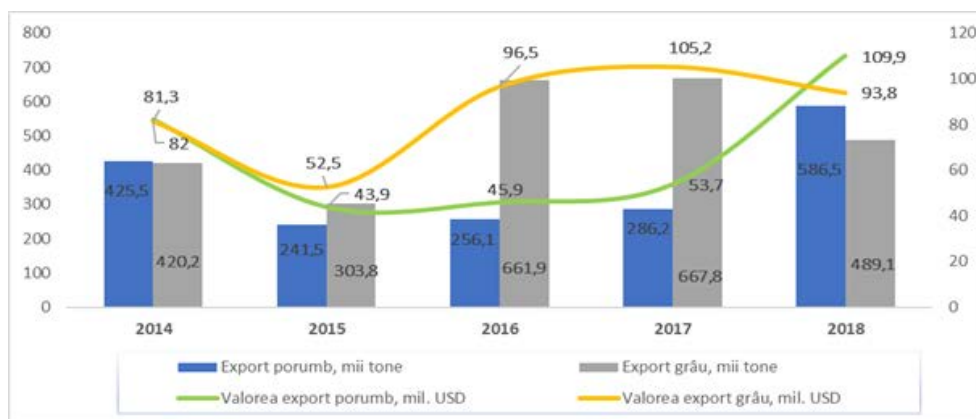
milioane de tone. Prin această măsură de precauție, guvernul rus a dorit să protejeze piața internă de creșterea prețului la pâine, dar și de eventuale lipsuri. O astfel de implicare a statului pe piață are o bună justificare în plan intern și este explicabilă în aceste momente de mare incertitudine, pricinuite de pandemia de coronavirus. Și țările asiatice, precum Vietnam și China, au acționat în mod similar, restricționând exportul de orez. Conform datelor Băncii Centrală Rusă s-a estimat că veniturile din export au scăzut în această perioadă complicată cu 40%, de la 419 miliarde USD în 2019 la 250 miliarde USD în 2020, rămânând sub nivelul anului 2019.

În această perioadă pandemică Rusia fiind cel mai mare exportator de cereale prin decizia sa, de a opri temporar exportul de cereale, ar duce, fără îndoială, la o contracție a ofertei alimentare pe piața mondială. Mai ales dacă și alți producători vor fi nevoiți să recurgă la o înghețare a exporturilor. Pentru țările mai bogate, lovite de recesiune în urma pandemiei, aceasta ar însemna o creștere a costului vieții. Însă pentru țările sărace și foarte sărace, consecința ar fi pur și simplu foametea, ce este întotdeauna un exploziv social, după cum avertizează ONU [1].

În Ucraina, de către Ministerul Afacerilor Economice, s-a propus, ca comercianții de cereale să limiteze exporturile de grâu până la 20,2 milioane de tone până în iunie 2020. Această decizie s-a luat pentru a împiedica creșterea prețurilor pâinii. Ucraina a exportat deja anul acesta 17,73 milioane tone de grâu, potrivit datelor oficiale [7].

România, de asemenea a suspendat în aprilie exportul de cereale, pe fondul temerilor provocate de pandemie și siguranța alimentară. Decizia a stârnit îngrijorare pe piețele internaționale, în condițiile în care România este unul dintre marii exportatori de cereale ai lumii. România este, de mulți ani, net exportator de cereale, ocupând primele locuri în UE la exportul către piețele terțe. La grâu, în perioada iulie 2019 ianuarie 2020, România s-a aflat pe locul al doilea, după Franța, la exportul către state non-UE, principalii destinatari ai cerealelor europene sunt, Arabia Saudită, Algeria, China, Turcia și Egipt [2]. Statistica arată că, în primele patru luni a anului 2020, exporturile de cereale au urcat cu 40% față de aceeași perioadă din 2019.

De asemenea și exportul de grâne din Republica Moldova a fost restricționat, ce se confirmă și de ordinul 166, emis de ANSA încă pe 31 martie 2020. Este adevărat că documentul nu interzice direct exportul de grâne, dar impune noi condiții pentru obținerea certificatelor fitosanitare [4].

Figura. 3 Evoluția exportului de cereale în perioada 2014-2018, mii tone

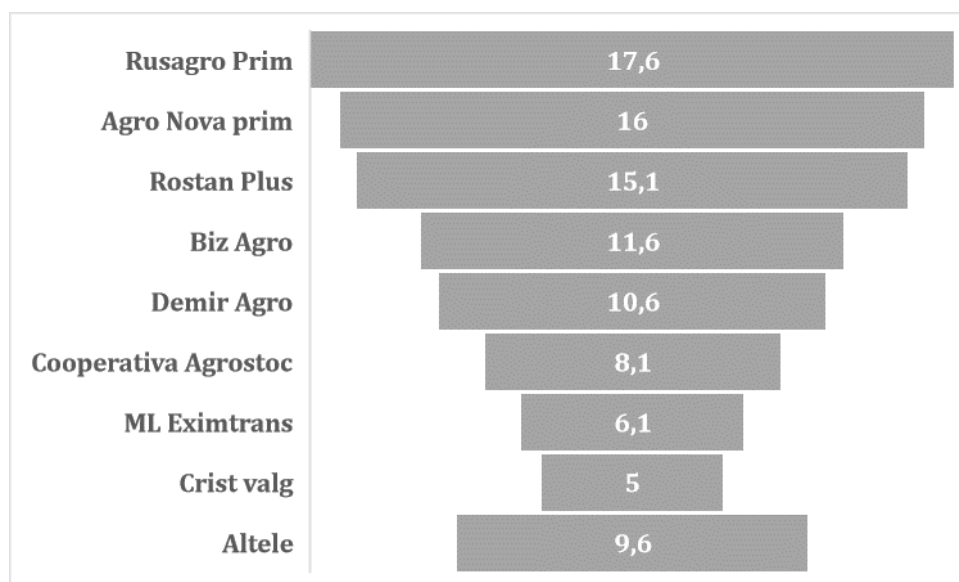
Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

Conform figurii 3, în anul de secetă 2015 observăm o reducere a exportului de cereale, și anume grâu 303,8 mii tone respectiv porumb 241,5 tone. Ca urmare a secetei din anul 2020, producția agricolă a scăzut cu 30%. Pierderi considerabile au fost înregistrate la culturile de porumb, cu circa 63,4%, la floarea-soarelui cu 39%, grâu cu 50,5%. În anul 2020, recolta de grâu în Moldova a constituit aproximativ 620-630 mii tone, Recolta medie obținută de grâu la ha, a constituit 18,6q. Totodată, în pofida recoltei proaste de cereale, ca urmare a secetei, exportul de grâu alimentară a continuat și în primul trimestru al acestui an (a. 2020), dar în volume mai mici decât în aceeași perioadă a anului trecut. Astfel, în ianuarie-martie a. 2021, din Republica Moldova (inclusiv regiunea transnistreană) au fost exportate circa 89 mii de tone de grâu alimentară, cu circa 30% mai puțin decât în aceeași perioadă a anului trecut. Cea mai mare cantitate revine lunii ianuarie circa 34400 tone, în luna februarie, exporturile au constituit 32.750 tone, iar în martie au scăzut până la 21.820 de tone. Prețul mediu de export pentru o tonă (fără TVA), a fost de circa 4.450 de lei [6].

Din total exporturi de grâu, circa 70% de grâu a fost exportat de cinci companii. Circa 15.500 de tone de grâu alimentară din toată cantitatea (17,6%), a fost exportat de compania Rusagro-Prim SRL din Cupcini, raionul Edineț, fiind și cel mai mare exportator de grâu alimentară din R. Moldova. Urmată

de compania Agro Nova Prim SRL, cu o cotă de 16%, și Rostan Plus SRL din regiunea transnistreană, cu o cotă de 15,1%. Pe locul patru se află compania Biz-Agro SRL din Cupcini, Edineți, ce se află deține o cotă 11,6% din exporturile de grâu, iar pe cinci Demir-Agro SRL din Comrat, Găgăuzia, cu o cotă de circa 11%.

Printre cei mai importanți exportatori de grâu alimentară se mai numără Cooperativa de întreprinzător Agrostoc din Strășeni (o cotă de 8,1%), ML Eximtrans SRL din Căușeni (6,1%), Crist Valg SRL din Logănești, Hîncești (5% din total).

Figura 4. Principalii exportatori în ianuarie-martie, 2021, %

Sursa: <https://agrobiznes.md/o-companie-din-edinet-campioana-la-exportul-de-grau-alimentar-in-primele-3-luni-ale-2021.html>

Principala destinație a exporturilor de grâu alimentară a fost Grecia cu o cotă de 28,3% sau 24955 tone, urmată de Liban cu 25,1% sau 22136 tone, Elveția cu 24,9% sau 21972 tone, Turcia 5,7% sau 5013 tone, Cipru 4,9% sau 4330 tone.

În concluzie putem menționa, că atât seceta cât și criza provocată de COVID-19, lipsa unor politici coerente ale Guvernului și un curs valutar necompetitiv, anul 2020, este marcat de o criză fără precedent care a

afectat puternic toate sectoarele, inclusiv cel al agriculturii. Condițiile climaterice nefavorabile au determinat scăderea esențială a volumului producției agricole, astfel că doar în ianuarie-septembrie 2020 acesta s-a diminuat cu 25,3%. Producătorii locali, fermierii și toate persoanele angajate în acest domeniu trec prin momente dificile. În această perioadă, fermierii se străduiesc doar să continue munca lor zilnică, ei se confruntă cu dificultăți din ce în ce mai mari pentru accesarea mijloacelor de producție și livrarea produselor lor către consumatori. Agricultura reprezintă sursa noastră de hrană, fermierii având un rol primordial în evitarea unei crize alimentare.

Surse bibliografice

- [1]. Andrey Gurkov. Opinie: Oprea exportului de cereale din Rusia este un avertisment. Disponibil la: <https://www.dw.com/ro/opinie-opreia-exportului-de-cereale-din-rusia-este-un-avertisment/a-53294576>. Accesat [la data 01.04.2021]
- [2]. Baza de date, Disponibil la: <https://agridata.ec.europa.eu/extensions/DashboardCereals/CerealsTrade.html> Accesat [la data 20.04.2021]
- [3]. Cecilia Alexandri și alții. Sectorul agricol și mediul rural în criza covid-19: provocarea securității alimentare. București, mai 2020. Raport. Disponibil la: <https://www.researchgate.net/publication/344069338>. Accesat [la data 20.04.2021]
- [4]. Cine a scos grâul din țară în pandemie? Există riscul ca prețul cerealelor să scadă pe piața locală. Disponibil la: <https://agrobiznes.md/cine-a-scos-graul-din-tara-in-pandemie-exista-riscul-ca-pretul-cerealelor-sa-scada-pe-piata-locala.html>. Accesat [la data 20.04.2021]
- [5]. FAO, Novel Coronavirus (COVID-19), Disponibil la: <http://www.fao.org/2019-ncov/qa/impact-on-food-and-agriculture/en/>, Accesat [la 12 aprilie 2020]
- [6]. companie din Edineț, campioană la exportul de grâu alimentar în primele 3 luni ale 2021. Disponibil la: <https://agrobiznes.md/o-companie-din-edinet-campioana-la-exportul-de-grau-alimentar-in-primele-3-luni-ale-2021.html> Accesat [la data 20.04.2021]
- [7]. Rusia și Ucraina limitează exportul de cereale până în iunie. Disponibil la: <https://agroexpert.md/rus/articole/rusia-si-ucraina-limiteaza-exportul-de-cereale-pana-in-iunie>. Accesat [la data 01.04.2021]